

ČESKÁ KNIŽNICE

NAKLADATELSTVÍ HOST

ŽIVOT SVATÉ KATEŘINY

ŽIVOT SVATÉ KATEŘINY

PRAHA — BRNO 2016

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu
AV ČR, v. v. i., a vydavatelství Host

www.kniznice.cz

ÚSTAV
PRO ČESKOU
LITERATURU
AV ČR, v. v. i.

Akademie věd
České republiky

Strategie AV21
Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

FF UK

Vychází za finanční podpory Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné
instituce 68378068 (ÚČL AV ČR, v. v. i.).

Ediční příprava, komentář a vysvětlivky Eduard Petrů podle kritického
vydání Václava Vážného

Novočeský překlad Jiří Pelán

Vědecká redakce Mirek Čejka

Pro druhé vydání edici Eduarda Petrů podle rukopisu LegKat (Moravský
zemský archiv v Brně, sign. SA G 10, č. 555) revidovala, komentář,
vysvětlivky a slovníček upravila a bibliografii aktualizovala Vendula
Rejzlová Zajíčková

Editors © Václav Vážný, 1959, 2016; Eduard Petrů, 1999, 2016

Commentary © Eduard Petrů, 1999, 2016

Translation © Jiří Pelán, 1983, 2016

Photo © Národní galerie v Praze, 2016

© Nadační fond Česká knižnice, 2016

© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2016

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2016 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-003-5 (Formát PDF)

ŽIVOT SVATÉ KATEŘINY

—

LEGENDA O SVATÉ KATEŘINĚ

Život svaté Kateřiny

- Když za dávných časuov v Hřiešě
jeden ciesař pohan bieše,
ten vládnieše všemi králi,
což jich bylo bliz i vzdáli
5 všeho lidu pohanského.
Maxencius jmě toho zlého
bylo, tak nám písmo praví.
Jeho hněvní, krutí nravi
byli sě pronesli tady,
10 ež jeho jmě v hoři všady
každý jako hory vozil.
Bieše pohanstvo uhrozil,
jakž sě třiesli jeho zrakem
jako kuřě před luňákem.
15 Miesto boha jej jmějicchu,
jeho modlám sě klaniechu,
a což kázal, to sě stalo
skrovně, mnoho nebo málo.

Legenda o svaté Kateřině

(novočeský překlad: Jiří Pelán)

V Řecku za pradávné doby
žil jeden císař plný zloby,
ten vládl nad všemi králi,
co nad pohanstvem panovali
5 v zemích sousedních i v dáli.
Toho Maxenciem zvali,
jak nám staré knihy praví.
Jeho násilné, zlé mravy
spáchaly tolik příkoří,
10 že jeho jméno všechny v hoři
tížilo hůř nežli kámen;
pohanský lid, hrůzou zmámen,
třásl se před jeho zrakem
jako kuře před luňákem.
15 Všichni za boha ho měli,
jeho modlám se klaněli,
každý rozkaz, velký, malý,
pokorně hned vykonali.

Pod tým ciesařem v hrdosti
20 jeden král u bohatosti
sediše v jednom ostrově,
v cyprskéj zemi v dobrém slově.
Diechu jemu Kostus jmenem.
To jmě držal takým kmenem,
25 ež jedno město, obake
Nikozia, v Cypřě také,
slulo, jakž i ješče slove
tu, kdež je moře oplove,
pro něž Kostus byl nazvaný.
30 Bieše mocný, jmenovaný
nade všě pohanské krále.
Kralováše v jemnej chvále
ve čsti, v rozkoši i v zboží,
s svú královú jakžto s ruoží
35 míle bydlěše v dostatě,
správně, svobodně, bohatě.
Byl múdrý, šcedrý, radný, k tomu
věrný semu i onomu,
branný v nepřátelské přietě.
40 Na všě strany ve všem světě
jeho chvála slula spoře,
tak že tiesař na svém dvoře
neměl krále radnějšieho,
ani k službě snažnějšieho,
45 což mu kázal ve dne v noci,
dotad, až nevěrní soci
— jakož i dnes lidem škodie,
křivé šepky k uchóm plodie,
křivě hospod návidiece,
50 dobrým v službě závidiece,
již vše na svú mísu táhnú,
v onu složenú lež sáhnú,
tu jazykem obrážejí,
věrným v službě překážejí —

Pod tím zlým císařem právě
20 jeden král panoval v slávě,
v bohatství, v lesku si hově,
vládl na Kypru ostrově.
Kostus bylo jeho jméno,
a to mu bylo přisouzeno
25 podle města Nikosie,
jež rovněž v kyperské zemi je
a doposud takto sluje
tam, kde je moře obklopuje;
podle něho byl zván Kostis.
30 Vynikal mocí, proslulostí
nad pohanskými knížaty,
byl všemi ctěn a tak bohatý,
jak jen člověk býti může;
s královnou, krásnou jak růže,
35 žil v libé hojnosti den po dni,
spravedlivý a svobodný.
Byl moudrý, štědrý, v těžké době
příteli stál věrně v slově,
v bitvě pevný byl jak skála.
40 Do všech končin jeho chvála
šířila se po prostoře.
Taktéž při císařském dvoře
nebyl horlivější vazal,
a cožkoli císař kázal,
45 ihned spěchal vykonati.
Až klevetníci proklatí
— jací dodnes lidi kruší,
lhouce do ochotných uší,
křivě pány milující,
50 dobrým v službě závidíce;
již jen o svou kapsu dbají,
své vlastní lži se chytají,
tu pak všude omílají,
věrným sloužití nedají —

- 55 takež tito soci biechu,
ješto jemu závidiechu
ve cti — jechu sě točiti,
chtiec jej křivě osočiti,
jakž i zdiechu a řkúc tako:
60 „Ciesari, věz to, že jako
ny živy vidíš při sobě,
taktě sě Kostis v téjto době
smluvil s tvými nepřátely
a jest jich přísežník celý.
65 Rač nám nejmieti za chlúbu:
smluvilt sě na tvú záhubu.
Proto sě vystřiehaj z toho.“

- Ciesar Maxencius jim z toho
poděkova, neřka tomu
70 ničse, ale jemu z domu
káza i z svéj země jěti.
Kostis nemějieše dětí
viece než dceru jedinú,
tu bieše nazval Kateřinú.
75 S tú v koráby vsedše, vstachu,
do Alexandrie sě brachu
i sedú na tom jistém hradě.
Kak byl ciesar v hněvněj vadě,
však sě s múdřejšiemí tázal,
80 z země jemu jěti kázal.
Ale královstvo, země, hrady
král Kostis beze všiej vady
jměl i bydlěše, jak sám chtieše,
neb ciesar nedóvěrieše
85 tomu, což naň prosočeno
bylo i křivě poččeno.
Proto naň jiným lít nebyl
než tiem, ež ho jest z dvora zbyl.
V Alexandří v tom městí

- 55 až i tyto šelmy lstivé,
k jeho slávě závistivé,
začly hledat v zlém úsilí,
kterak by ho očernily.
I pravili z té příčiny:
60 „Věz, císaři, jako nyní
nás živé vidíš při sobě,
tak se Kostus v této době
spřísahal s tvým nepřítelem,
upsal se mu duší, tělem.
65 Nemluvíme plané řeči:
jsi ve velkém nebezpečí.
Měj se proto na pozoru.“

- Císař po tom rozhovoru
poděkoval, neřka k tomu
70 nic, avšak Kostovi z domu
i ze země pryč kázal jeti.
Kostus neměl jiných dětí
než jednu dceru jedinou,
již pojmenoval Kateřinou.
75 S tou pak vstoupili na loď,
do Alexandrie po vodě
pluli k tamějšímu hradu.
Ač rozhněván, přec na radu
moudřejších se císař tázal.
80 Jemu odjeti přikázal,
však království, země, hrady
dále Kostus držel vsady
a přebýval v nich po libosti,
neb císař měl pochybnosti
85 o tom, co bylo řečeno
a na krále doneseno.
Proto mu víc neuškodil,
než že jej z dvora zapudil.
V Alexandrii, v egyptské zemi,

- 90 Kostis s svú královú ve cti
bydlil i s svú dcerú milú.
Tu milováše vsú silú,
jakžto s právem bylo z čina,
neb mu bieše dci jediná.
- 95 Proto často radoščemi
vzjiskřil, až ju miloščemi
dal v učenie u vysoké.
Mnohé mistrovstvie divoké,
což najvyšší školní znáchu,
- 100 to téj panně vykládáchu:
o múdroštiech i o smysle
bylém i nebylém čísle,
o pósobě každěj věci,
jakž kto najvýš mohl dosieci
- 105 všelikakým podobenstvím.
To ta panna rozšafenstvím
v krátkých letech vše uměla.
Bieše v učení prospěla
nade vše učené žáky,
- 110 což jich bieše pod oblaky,
u mistrovství ve všelikém.

- Potom v časi v nevelikém
Kostus, jejie otec, snide,
a to královstvo přijide
- 115 vše k nie u mocnéj poruce.
Ta milá panna žádúcie,
jakž slýchám při staršiech kmetech,
byla v uosmináste letech
a tak převeliké krásy,
- 120 jakž na všem světě ty časy
nikdie jiej nebyla rovně.
K tomu jejie matka vdovně
činieše násilně vážně,
ež jiej vždy střežieše snažně

- 90 žil král Kostus, ctěný všemi,
se svou chotí a svou dcerkou.
Tu miloval láskou velkou
patričně a náležitě,
neboť měl jediné dítě.
- 95 Častou radostí v tom svazku
vzplanul, až ji pro svou lásku
dal na vysoké učení.
Mnohé převzácné vědění,
jež přední učitelé znali,
- 100 vše té panně vykládali:
o doslovném smyslu, item
o významu v slově skrytém,
item o účinku věcí —
příměry a moudrou řečí
- 105 vše jí zjevili od počátku.
Rozumem ta panna vkrátku
všechnu jejich moudrost znala.
Při studiu vynikala
nad všechny učené žáky,
- 110 co jich bylo pod oblaky,
v rozmanité vědomosti.

Brzy nato zemřel Kostis,
její otec, a jak žádá
právo nástupnické, vláda

115 byla dceři odevzdána.
Ta líbezná, milá panna
měla s osmnácti léty,
jak nám praví staří kmeti,
tak velikou, vzácnou krásu,

120 že v celém světě toho času
nebyla druhá taková.
K tomu její matka vdova
velmi přísně držela ji,
usilovně střežila ji

- 125 i vedieš k čstnej lepotě,
jež při svém čistém životě
jměla stokrát více sama,
než jejie mateři známa
byla v rozkošnej čistotě.
130 „Mnohý bohatý král —,“ v notě
řekla: „Blaze bude jemu,
komuž se dostane ženú:
tomu bude více radost.“

- Ale bieše jejie žádost
135 jinak, nežli oni mniechu.
Mocní králi jie snúbiechu.
Na to ničse netbajieše,
neb v svém rozumě znajieše,
že zle v porobenství žítí,
140 i nerodí za muž jítí.
Pro šlechtnú cnú mysl pro tu
slúbi panenskú čistotu
dle múdrosti i učenie
nésti do svého skončenie.

- 145 V tom času se sta obnova:
vzvolichu syna Maxencova
ciesařem pro ty dědiny,
neb mu bieše syn jediný.
Tiem ho více milováše,
150 vždy na to usilováše,
chtě jej oženiti mladně.
I rozesla posly řádně
ve vše krajě, na vše strany,
do všech zemí u pohany,
155 ve všecky vlasti, do všech dál,
by který ciesař nebo král
jměl dceř krásnú z plodu svého,
jež by dóstojna syna jeho

125 a vedla ji k počestnosti,
jíž ve ctnostné nevinnosti
a v čistotě svého těla
stokrát víc ta panna měla,
než kdy matce bylo známo.
130 „Tomu králi požehnáno,“
řekla, „blaze bude jemu,
kdo ji pojme za svou ženu;
mnohou radost najde na ní.“

Leč Kateřinino přání
135 bylo jiné, než mysleli.
Když se mocní ucházeli
o ni, málo o to dbala,
neboť ve své mysli znala,
že je zlé v porobě žítí,
140 a nechtěla si muže vzítí.
Proto ctnostná Kateřina
slíbila čistotu klína
po mudrců dobrém zdání
uchovat až do skonání.

145 Tehdy stala se věc nová,
že syna Maxenciova
za císaře vyvolili.
Otcí byl nade vše milý,
neb měl jeho jediného.
150 Velmi pečoval o něho,
v mládí oženit ho chtěje.
Poslal podle obyčeje
posly na rozličné strany,
do všech míst mezi pohany,
155 do všech zemí v blízkou, v dáli,
aby znal, zda mezi králi
nemá kdo dceru spanilou,
pro jeho syna způsobitou,

- byla, aby mu ji dali.
- 160 Tak se všady pilně ptali,
rovně jemu neznajíce.
Z těch posluov jedni ptajíce
v Alexandří se stavichu
a těm měšččanóm vzpravichu,
- 165 čeho ptají, ktož je žene.
Tehdy ti jistí měšččené
jechu se praviti o tom
a řkúc: „Zjezdiec vesvět po tom,
hory, vody i na moři,
- 170 panny tak červeněj zoři
i bělosti tak veliké,
rozkošnej krásy všeliké
vy nikdie neuhlédáte,
ani již pěknějšie jmáte,
- 175 než jest Kateřina skrovná,
naše šlechetná královna.
Na učení, u múdrosti,
v lepotě i v šlechetnosti
rovně jiej nikte nevídal.“
- 180 Těm poslóm jako by přídál
všem útěchy i veselé.
Nic nepomeškavše déle,
těch měšččanuov potázachu.
Ti jim na hrad ukázachu.
- 185 Tamž i jidú podlé rady
panny ciesaři v ohlady,
ale jinému nikomu.
Když bychu v králově domu,
střetnú se s jejie mateří,
- 190 ana jde s tú žádnú dceří,
jež tak v drahěj kráši ktvieše.
Těmto poslóm se to zdieše
za veliký div nad divy.
Řechu k sobě: „Nikte živý

již by mu za ženu dali.
160 Ti se všude pilně ptali,
neví-li kdo o nevěstě.
Jedni z nich též na své cestě
do Alexandrie přibyli
a měšťanům tam vyložili
165 vše, co měli přikázané.
A tehdy tito měšťané
poslům toto pověděli:
„I když sjezdíte svět celý,
hory, moře, sotva asi
170 pannu tak ruměné krásy
a bělosti tak veliké,
plnou sličnosti všeliké,
na své pouti uhlídáte,
a sotva již pěknější máte,
175 než je pokorná Kateřina,
naše královna nevinná.
Jí v moudrosti a učenosti,
v kráse i ušlechtilosti
nenajdeš rovné opodál.“
180 Těm poslům jako by dodal
všem útěchy a veselí.
Ani chvílku neprodleli,
měšťanů se hned vyptali;
ti jim k hradu ukázali.
185 I šli pak poslové v tu stranu
namlouvat císaři pannu,
nikomu než právě tomu.
Když byli v královském domu,
potkali se s její matkou,
190 kterak jde s tou dcerou sladkou,
kvetoucí v tak vzácné kráse.
Těm poslům panna zjevila se
jako velký div nad divy.
I řekli si: „Nikdo živý

195 nám, což o téj krásě diemy,
o niež obak nepoviemy,
jakž jest přísně, neuvěří.“
Tajně řechu k jejie mateři,
aby jich v tom poslúchala
200 a téj panny nedávala
ižádúciemu živému,
ež ji rodu ciesařskému
chtie za ženu usnúbiti.
To jim králová slíbíti
205 musi. Otpuščenje vzechu,
k tiesařovi sě vzpodjechu
a praviece ty noviny.

Ciesař inhed v ty hodiny
sezva všecy najmúdrejšie
210 rádce i ze všech najučenějšie
i posla jě na tu cestu
k Alexandří, k tomu městu.
Učinichu z potázanie
tiesařovo rozkázanie,
215 jědú tam s velikú pýchú.
A když v Alexandří bychu,
jidú na hrad před královú,
zdávajíc jiej chválu novú.
Podlé niej jejie dci stáše.
220 Zdáše sě jim, by nic kráše
na všem světě nesvítalo,
ani v květu prokvítalo
než ta panna. Stáše v sluše,
k tomu bieše v takém rúšě,
225 jakž jeho bohatie měny
nikte nevědieše ceny.
Takž v téj chvíli, jakž tu stáchu,
déle nic nepomeškachu.
Jeden rádce z nich vysoký

195 neuvěří, co řekneme
o té kráse; nesvedeme,
jaká vskutku je, vypsati.“
Tajně řekli její máti,
aby jim své slovo dala
200 a tu pannu nedávala
nyní nikomu živému,
že ji rodu císařskému
za ženu chtějí zasnoubiti.
To jim královna slíbiti
205 chtěla. Pozdravení dali,
k císaři se odebrali
vypovědět mu ty zprávy.

Císař všecek nedočkavý
svolal rádce nejmoudřejší
210 a ze všech nejučenější
a poslal je na tu cestu
až k Alexandrii městu.
Ti vyplnili bez prodlení
císařovo poručení
215 a slavně se tam vypravili.
Když do Alexandrie přibyli,
na hrad se hned odebrali,
královně zas poctu vzdali.
Při ní stála dcera její.
220 Všem zdálo se, že nic krásněji
nikdy na světě neplálo,
aniž v květu prokvítalo
jak ta panna, co stála tu,
líbezná, v takovém šatu,
225 že té vzácné látky cena
všem zůstala utajena.
Tak v té chvíli, jak tu stáli,
nic již déle nemeškali
a jeden vysoký rádce,

- 230 odšed s královú vze roky
tomu, jistě kdy přijeti
a tu pannu domuov vziati
s velikú ctí, ovšem slavně,
tak jakž by slušalo správně
235 dceř mocného krále vésti
a za tiesaře ji nésti.
Z toho králevá jim nelá,
ale by násilně vesela,
jsúci tomu velmi ráda.
- 240 V tom čase ta panna mladá
o tom ničse nevědieše.
Králová tiem poče spieše
k svadbě se pripravovati,
chtiec svú milú dceř vydati
245 v slavněj dráži, s ľudským sluchem,
ztravú i bohatým rúchem,
jakž dostáti mohla z snadna.
- Kateřina ta přežádná
poče tomu se diviti
250 i to se jie protiviti,
že tak mnoho zbožie vzkládá,
a řkúc: „Co má matka žádá?
Co-li její úmysl miení,
že okrašuje své sieni?
255 Která chce býti okaza?“
Jednej svéj panny otáza.
Ta jie j inhed da věděti,
řkúc: „Královno, chcif pověděti:
tobě býti smyslem novým
260 za synem za ciesařovým,
na hodyť se chystaj na ty.“

- 230 s královnou se vzdáliv krátce,
smluvil, kdy mají přijít
a tu pannu domů vzít,
vzdávající jí čest a slávu,
tak jak se sluší po právu
- 235 pro vzácnou dceru královu
a pro nevěstu císařovu.
Královna je nehaněla,
byla naopak veselá,
jsouc tomu velice ráda.
- 240 Po ten čas ta panna mladá
pranic nevěděla o tom.
Královna počala potom
velikou svatbu chystati,
chtějíc dceru svou vyvdati
- 245 v nádheře a se vši slávou,
v skvostném rouše a s výbavou,
což jí bylo velmi snadné.
- Kateřině, panně v nadné,
začalo to býti divné
- 250 a též bylo jí protivné,
že mrhá se tolika statky,
i řekla si: „Co je mé matky
snahou a v jaké příčině
takto zdobí svoje síně?
- 255 Jakou asi slavnost strojí?“
I zeptala se panny svojí.
Ta jí hned vše pověděla:
„Královno, toť pravda celá,
že k mladému císařovi
- 260 musíš pojmouti cit nový;
tu se chystá svatba tvoje.“

Kateřina do komňaty
jide své, v niř se utieře.
Ta novina ji mútieše.

265 Sedři vece k sobě sama:
„Vřak mi ta vře múdrost známa,
jiř najvyšři mířři znají,
a tak mě za krásnú mají
vřickni lidé při svéj řiedě,

270 ře ve vřem řenském pořiedě
nechtie, by kde taká byla.
A k tomu sem bez omyla
tak vysoce urozena
i tak v zbořri rozplozena,

275 jakř toho nevědě čísla.
Nad to vřak mám mnoho smysla
u múdrosti i v učení:
proč bych já v tom poručení
byla, mohúc se otřieti?

280 Nechci svéj mateři přieti
děle téj práce bez studu.
Ciesaróvu já nebudu!
I zle bych smysla zajala,
bych toho za chot pojala,

285 jehoř jsem nikdy zdospěla
ani znala, ni viděla,
kak jest vzrostlý na řivotě,
hrbovat-li, či v lepotě,
hrady-li jmá, či zlé domy,

290 slepý-li je, či vidomý,
mrzutý-li, čili tvárný,
skúpý-li je, čili dárný,
krásný-li jest, či nekrásný,
nemúdrý-li, či věhlasný,

295 chromý-li jest, nebo pravý,
nemocný-li, či pak zdravý,
kaký-li jeho obyčej jest:

Kateřina do pokoje
svého šla a tam se skryla.
Ta novina ji zarmoutila.
265 Usedla, řkouc k sobě sama:
„Všechna moudrost je mi známa,
již nejpřednější mistři znají,
lidé za krásnou mne mají,
jak jen si lze přát, a praví,
270 že v celém ženském pohlaví
takové již nenašli by.
A k tomu jsem bezpochyby
tak vysoce urozená
a tak bohatstvím obdařena,
275 že mu není konce ani.
Nadto mám mnohé nadání
k moudrosti a k učenosti:
proč mám žiti v poddanosti,
mohu-li jí odolati?
280 Nechci déle přát své máti
té námahy beze studu.
Císařovnou já nebudu!
Provedla bych hloupost velkou,
kdybych se stala manželkou
285 toho, jež jsem neviděla
nikdy, o němž nevím zcela,
jak by mohl vypadati:
je-li švarný, či hrbatý,
má-li hrady, či zlé domy,
290 je-li slepý, či vidomý,
je-li milý, či hašteřivý,
je-li krásný, či ošklivý,
je-li štědrý, nebo skoupý,
je-li moudrý, nebo hloupý,
295 je-li čilý, či kulhavý,
je-li churavý, či zdravý
a jakých je vůbec mravů;

raději já svú čistou čest
slibuji nésti bez děky
300 do méj smrti i na věky,
neb méj múdrosti ni krásě
nikte živý nevrovná sě.“

Tu řeč k sobě domluvivši,
s ustavičenstvem sě smluvivši,
305 zavřevši komňatné dveři,
vstavši jide k svéj materi
a sedši podlé niej zčila
i vece k niej: „Matko milá,
slyš mě málo téjto chvíle!
310 Vizi, že ty beze špíle
méj svatby srdečně žádáš,
velikú práci nakládáš,
dlúho tiem nechtieci dlíti.
Jáť za ciesařova jíti
315 syna nechci, to jistě věz!
Protož sě toho i vystřez,
aby ho darmo nezvala,
ni na prázno pracovala!
Toť pravi bez proměnění.“
320 Králová vz to pověděníe
užasši sě vece pilně:
„Milá dsi, proč tak mylně
mluvíš? Mlč, toť razi tobě.
I kde by ty mohla sobě
325 nalézti lepšieho muže?
Však mu všickni králi slúžie
a jmá veliké poklady,
podlé vsí města i hrady
i mnohé široké země.
330 Nesla bych nelehké břemě,
ač by sě tak minul s tobú!
Milá dsi, vě svě sirobu

raději v panenském stavu
slibuji, ač mi v tom brání,
300 žít navěky a do skonání,
neboť v moudrosti a kráse
mně nikdo nevyrovná se.“

Tu řeč k sobě domluvila,
v srdci svém se utvrdila.
305 Z komnaty své vyšla zase,
za svou matkou vybrala se,
vedle ní se posadila
a pravila jí: „Matko milá,
nyní chvílku poslouchej mě.
310 Vidím již, že ty si zřejmě
a ze srdce mé svatby žádáš,
velkou práci vynakládáš,
déle nechtějíc čekati.
Věz však, že se nechci vdáti
315 za potomka císařova.
Proto nečiň toho znova,
abys ho zbytečně zvala
a nadarmo se namáhala.
Svoji vůli již nezměním.“
320 Užasnuvši překvapením,
královna snažně pravila:
„Co to pleteš, dcero milá?
Radím tobě, buď už zticha.
Kde bys lepšího ženicha
325 mohla najít v šíři v dáli?
Vládne nade všemi králi
a má veliké poklady,
blízko vsí města a hrady
a rozlehlých zemí mnoho.
330 Srdce by mi puklo z toho,
kdyby bylo po všem veta.
Milá dcero, dlouhá léta

- nesle mnoho let zde jsúce
a vždy polepšenie ždúce.
- 335 A již si ho dočekala.
Razíť, by nikakž nenechala,
by zaň míle ráda nešla.
Již jest náma ta čest vzešla,
pro nížtě tvój otec túžil —
- 340 tenť jest jeho occi slúžil
mnoho let. Dci, věz to cele!“
Dievka odpovědě směle
a řkúc: „Matko, darmo mluvíš
a na mě se hněvem hruvíš.
- 345 Takeť tebe řečí dojdu:
i za žádnéhoť nepójdou
muže, nežť jej ohledaji
a to na něm znamenaji,
že jest všeho světa krašší,
- 350 ctí, urozením najdražší,
nad veš svět najbohatější,
nade vše múdré najmúdrější.
A pakli to nebude tak,
tehdy, matko, věz, žeť nikak
- 355 já nikdy nepójdou za muž.
Protož po tom darmo netuž,
ni se kto buď o tom toče
viec.“ Ot toho času poče
králová smútiti za to.
- 360 A když jie přietelé na to
vzmluvichu, by tu mysl vzala
a přemluviti se dala
i šla za ciesaře spieše,
ana jim odpovědieše
- 365 tomu a řkúc: „Vy tak krásnu
mě pravíte i věhlasnu,
u múdrosti rozniecenu

- sirobu jsme nesly obě,
vždy toužíce po lepší době.
335 Ty ses jí nyní dočkala.
Proč bys štěstím pohrdala,
proč bys za něj ráda nešla?
Konečně nám ta čest vzešla,
po které tvůj otec toužil;
340 vždyť věrně jeho otci sloužil
mnoho let. Zvaž moje slova!“
Panna promluvila znova,
pravíc pevně: „Milá máti,
nadarmo se chceš hněvati.
345 Tolik jen tobě řeknu, že
dříve nevdám se za muže,
než bych ho poznala zcela
a nežli bych uviděla,
že je nade všechny krásný,
350 rodem vzácný, slávou jasný,
nad celý svět zámožnější,
nad všechny moudré moudřejší.
Takového nenajdu-li,
potom, matko, je mou vůlí
355 nikdy nevydat se z domu.
Nermuť se proto kvůli tomu
a mlčme již o tom raději.“
Královna slyšíc řeč její
měla mnoho zármutku z ní.
- 360 A když též její příbuzní
nutili ji v rozhovoru,
aby zanechala vzdoru
a za císaře se provdala,
tuto odpověď jim dala:
365 „Vy pravíte, že jsem krásná,
že jsem rozumem věhlasná,
že moudrostí jsem roznícena

- i v učení osviecenu,
jakž takéj nikdie neznáte.
- 370 Proč mi pokojě nedáte?
Chcte-l, bych sě k vám nevinila,
vaši vóli učinila
podlé kázanie všakého,
optajtež muže takého,
- 375 jenžť by byl v takéj věhlesi,
tak učený, v takéj krási
i múdrý jako já sama.
Za tohoť pójdu bez klama,
najviev pro vaši útěchu.“
- 380 Přietelé otpověděchu
řkúc: „Urozenějšieho
muže, bohatějšieho,
nežs ty, my bychom věděli,
ale bychom pověděli
- 385 tak múdrého i krásného,
neb v učení věhlasného,
jakožs ty, tohoť neznámy,
ani ho snad na světě jmámy,
všeť jsú protiv tobě klamy.“
- 390 Dievka vecě: „Když to sami
mluvíte, žeť mi osovně
ve všech zemiech nenie rovně,
věztež to, žeť tiemto blahaji
a dnes sě zapřisahaji
- 395 muže nikdy nepojieti.“
Viev od toho času vznieti
tu mysl i v svého srdce stanu.

Zatím králová vzpomanu
na jednoho pústenníka,
400 šlechetného učenníka.
Ten bieše odtad rodem z města.
Z Alexandrie k němu cesta